

Aanvullend onderzoek vleermuizen in verband met de sloop van het voormalige ziekenhuis in Delfzijl

Opdrachtgever	Breadstone
Referentie	Weterings, S.M. 2019. Aanvullend onderzoek vleermuizen in verband met de sloop van het voormalige ziekenhuis in Delfzijl. A&W-notitie 3292. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	3292/sw/V1
Status	Concept
Datum	28 oktober 2019
Projectleider	S.M. Weterings
Autorisatie	R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
 2. Methode aanvullend onderzoek
 3. Resultaten
 4. Effectbeoordeling en mogelijke vervolgstappen
 5. Conclusies
- Literatuur
Bijlage

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2, 9269 TZ Feanwâlden

tel. 0511 – 474764

email: info@altwym.nl

website: www.altwym.nl

1. Inleiding

In verband met de beoogde sloop van het ziekenhuis aan de Jachtlaan 50 in Delfzijl, heeft A&W in juni 2019 een quickscan uitgevoerd om te bepalen hoe deze ingreep zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving (Weterings, 2019a). Uit dit onderzoek kwam naar voren dat het niet kan worden uitgesloten dat er in het ziekenhuis verblijfplaatsen van vleermuizen en Steenmarters aanwezig zijn. Dit betekent dat er aanvullend onderzoek nodig is.

Breadstone heeft aan Altenburg & Wymenga gevraagd het aanvullende onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen en Steenmarters. In deze notitie presenteren wij de resultaten van het onderzoek en worden de resultaten in het licht van de plannen beoordeeld volgens de ecologische wet- en regelgeving.

In hoofdstuk 2 van dit rapport is de methodiek van de uitgevoerde onderzoeken opgenomen. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten van de onderzoeken en in hoofdstuk 4 is de effectbeoordeling van de beoogde sloop op de aanwezige vleermuizen uitgevoerd. In hoofdstuk 5 zijn de conclusies van hoofdstuk 4 samengevat.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het ecologisch onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Methode aanvullend onderzoek

Vleermuisonderzoek

Om te bepalen op welke wijze vleermuizen gebruik maken van het plangebied en de omgeving, is nachtelijk vleermuisonderzoek uitgevoerd. Vleermuisonderzoek dient plaats te vinden volgens het Vleermuisprotocol 2017 (ministerie van EZ, Netwerk Groene Bureaus). Daarin is vastgelegd hoe vleermuisonderzoek aan foerageergebied, verblijfplaatsen en vliegroutes dient plaats te vinden om tot uitspraken te kunnen komen die stand houden in juridische procedures. Bij vleermuisonderzoek moet rekening worden gehouden met een aantal veldbezoeken die gespreid in het jaar moeten plaatsvinden. Uitgaande van de te verwachten soorten, zijn hier volgens het protocol drie veldbezoeken aan kraam- en/of zomerverblijfplaatsen tijdens het voorjaar/zomer en twee veldbezoeken aan baltsplaatsen tijdens nazomer/herfst uitgevoerd. Uit de ecologische beoordeling is gebleken dat eventueel aanwezige vliegroutes door uitvoering van de plannen niet zullen worden aangetast. Om die reden is de aanwezigheid van vliegroutes niet gericht onderzocht. Uit de quickscan blijkt dat er in het plangebied waarschijnlijk geen belangrijk foerageergebied aanwezig is. Om hier zekerheid over te krijgen is tijdens het nader onderzoek ook naar foerageergebied gekeken.

Het plangebied is tijdens de veldbezoeken 's nachts onderzocht met behulp van batdetectoren van het type Pettersson D240x (heterodyne/time expansion). In tabel 1 staan de data en weersomstandigheden van de veldbezoeken.

Tabel 1: Onderzoeksinspanning en de weersomstandigheden tijdens het aanvullende onderzoek.

Datum	Periode	Doel	Weersomstandigheden
22 mei 2019	Avond	Zomer-/kraamverblijfplaatsen vleermuizen	Temp $\pm 13^{\circ}\text{C}$, droog, windkracht 3 NW, bewolkt.
25 juni 2019	Ochtend	Zomer-/kraamverblijfplaatsen vleermuizen	Temp $\pm 12^{\circ}\text{C}$, droog, windkracht 3 ZO, 1/8 bewolkt.
17 juli 2019	Avond	Zomer-/kraamverblijfplaatsen vleermuizen	Temp $\pm 17^{\circ}\text{C}$, droog, windkracht 2, onbewolkt.
19 augustus 2019	Avond	Zomer-/kraamverblijfplaatsen vleermuizen	Temp $\pm 17^{\circ}\text{C}$, droog, windkracht 2 W, onbewolkt.
10 september 2019	Avond	Balts-/paarverblijfplaatsen vleermuizen	Temp $\pm 9^{\circ}\text{C}$, droog, windkracht 1 ZW, onbewolkt.

Steenmarteronderzoek

Onderzoek naar verblijfplaatsen is uitgevoerd tijdens het vleermuisonderzoek door middel van zichtwaarnemingen en zoeken naar sporen.

3. Resultaten

De resultaten van het aanvullende onderzoek worden hieronder behandeld. De resultaten zijn samengevat in tabel 2.

Tabel 2: Waargenomen verblijfplaatsen, locaties en type verblijfplaatsen.

Datum	Waarneming	Locatie	Verblijfplaats
22 mei 2019	2 uitvliegende Laatvliegers #	Toren aan linker zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
	5 uitvliegende Gewone dwergvleermuizen *	Linker zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
25 juni 2019	3 invliegende Gewone dwergvleermuizen *	Linker zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
	2 zwermende Gewone dwergvleermuizen	Linker zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
	3 invliegende Ruige dwergvleermuizen	Rechter zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
	2 invliegende Laatvliegers	Rechter zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
17 juli 2019	Invliegende Laatvlieger #	Linker zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
	Invliegende Laatvlieger	Rechter zuidzijde ziekenhuis	Zomerverblijfplaats
19 augustus 2019	3 baltsende Gewone dwergvleermuizen	3 verblijfplaatsen, exacte locatie onbekend	Balts-/ paarverblijfplaats
10 september 2019	1 zwermende Gewone dwergvleermuis	Rechter zuidzijde ziekenhuis, exacte locatie onbekend	Balts-/ paar- / winterverblijfplaats
	2 baltsende gewone dwergvleermuizen	Rechter zuidzijde ziekenhuis, exacte locatie onbekend	Balts-/ paarverblijfplaats

betekent dezelfde verblijfplaats als

* betekent dezelfde verblijfplaats als *

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Bij het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen zijn vier verschillende soorten vleermuizen waargenomen, namelijk Gewone- en Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis. Van de laatst genoemde soort werden alleen langsvliegende en foeragerende exemplaren waargenomen die verder geen binding vertoonden met het gebouw. Van Gewone dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis en de Laatvlieger zijn in het gebouw verblijfplaatsen aangetroffen, die hieronder nader zijn beschreven.

Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis

Tijdens het eerste veldbezoek werden 5 uitvliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen uit (naast elkaar gelegen) open stootvoegen aan linker zuidzijde van het ziekenhuis. Verder werd een aantal foeragerende dieren vastgesteld.

Het tweede bezoek was een ochtendbezoek, wat vaak gunstiger is voor het waarnemen van verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis. Er zijn 3 invliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen op dezelfde locatie als het eerste veldbezoek. Verder zijn 2 zwermende exemplaren waargenomen, die waarschijnlijk een verblijfplaats ergens aan de zuidzijde van het ziekenhuis hebben. Ook zijn er tijdens het tweede bezoek 3 invliegende Ruige dwergvleermuizen waargenomen aan de rechter zuidzijde van het gebouw.

Bij het derde bezoek werden alleen foeragerende en overvliegende dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn die avond geen uitvliegende exemplaren van Gewone- of Ruige dwergvleermuis vastgesteld of exemplaren die anderszijds binding toonden met het ziekenhuis.

In het najaar van 2019 is geïnventariseerd of en waar mannetjes van de Gewone- en Ruige dwergvleermuis baltsen in het onderzoeksgebied. Voor de Gewone dwergvleermuis geldt dat de soort territoriaal is en met name vliegend baltst. De exacte locatie van de verblijfplaats ligt daarom in de nabije omgeving van waar de baltsende individuen werden waargenomen. Door de resultaten van de veldbezoeken te combineren kan het territorium worden vastgesteld, en kan worden ingeschat waar de verblijfplaats zich ongeveer bevindt. De daadwerkelijke locatie van de verblijfplaats kan iets afwijken. De Ruige dwergvleermuis baltst vaak vanuit zijn verblijf, zodat de locatie voldoende nauwkeurig kan worden vastgesteld. Tijdens het vierde en vijfde veldbezoek zijn baltsende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze vleermuizen hebben waarschijnlijk hun balts-/paarverblijfplaatsen in het ziekenhuis. Eén verblijfplaats bevindt zich aan de noordzijde van het ziekenhuis. Twee verblijfplaatsen bevinden zich aan de westzijde van het ziekenhuis en één verblijfplaats bevindt zich aan de rechter zuidzijde van het gebouw.

Op basis van de gecombineerde resultaten van het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het gebouw in zijn geheel fungeert als verblijfplaats voor Gewone- en Ruige dwergvleermuis. Tijdens het veldwerk zijn in totaal 8 locaties vastgesteld waar dwergvleermuizen op enig moment in het jaar verblijven in het gebouw hebben (zie bijlage 1). Bij de bezoeken werden in wisselende samenstelling maximaal 5-8 exemplaren van Gewone- en Ruige dwergvleermuis waargenomen die binding hadden met de bebouwing. Gezien de waarnemingen tijdens de veldbezoeken, wordt geconcludeerd dat het gebouw onderdak biedt aan een groepje (waarschijnlijk) mannetjes van Gewone- en Ruige dwergvleermuis die door het jaar heen voor hun verblijf gebruik maken van verschillende plekken in het gebouw. Waarschijnlijk zijn dat er meer dan de 8 vastgestelde locaties. Het is tevens waarschijnlijk dat in het paarseizoen in de verblijfplaatsen van de mannetjes ook één of meer vrouwtjes verblijven. Bovendien kan ervan worden uitgegaan dat het gebouw door een klein aantal

Gewone- en Ruige dwergvleermuizen als winterverblijfplaats wordt gebruikt, zeker tijdens mildere periodes van de winter. Het ziekenhuis in zijn geheel fungeert als verblijfplaats voor ca. 6 waarschijnlijk mannetjes van Gewone- en Ruige dwergvleermuis, die in het gebouw verblijven en daar een deel van de tijd worden vergezeld van een aantal jonge dieren en/of vrouwtjes.

Laatvlieger

Tijdens het eerste veldbezoek werden 2 uitvliegende Laatvliegers waargenomen uit het hoge gebouw aan de linker zuidzijde van het ziekenhuis. Tijdens het derde bezoek is op deze locatie ook een uitvliegende Laatvlieger waargenomen. Tijdens het tweede veldbezoek zijn 2 uitvliegende exemplaren van Laatvlieger vastgesteld aan de rechter zuidzijde van het ziekenhuis. Tijdens het derde veldbezoek is tenslotte aan de rechter zuidzijde, op een andere locatie dan de vorige bezoeken, een uitvliegende Laatvlieger waargenomen. Bij het vierde en vijfde bezoek werden rond het gebouw geen Laatvliegers waargenomen.

In totaal zijn er 3 zomerverblijfplaatsen van Laatvlieger in het ziekenhuis vastgesteld (zie bijlage 1). Omdat bij de bezoeken in augustus en september geen Laatvliegers rond het gebouw zijn waargenomen, is het onwaarschijnlijk dat Laatvliegers in het gebouw overwinteren.

Foerageergebied

Er zijn tijdens alle veldbezoeken foeragerende vleermuizen waargenomen. Het betrof exemplaren van de volgende soorten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis. De meeste foeragerende vleermuizen zijn waargenomen boven het wateroppervlak van de naastgelegen watergang aan de achterzijde van het oude ziekenhuis. Deze watergang ligt buiten het plangebied. In het plangebied zelf is geen belangrijk foerageergebied aangetroffen.

Steenmarter

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor verblijfplaatsen van Steenmarters in het ziekenhuis.

4. Effectbeoordeling en mogelijke vervolgstappen

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Alle aanwezige verblijfplaatsen van Gewone- en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger zullen door uitvoering van de plannen verloren gaan. Voor het aantasten van de verblijfplaatsen dient voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden verkregen bij het bevoegd gezag (provincie Groningen). De procedure voor een ontheffingsaanvraag kan formeel 13 tot 20 weken duren.

De ontheffingsaanvraag dient te worden vergezeld van een activiteitenplan, waarin mitigerende en compenserende maatregelen zijn opgenomen om negatieve effecten zo goed mogelijk te beperken. Deze maatregelen zullen in ieder geval moeten bestaan uit het realiseren van permanente alternatieve verblijfplaatsen voor Gewone- en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger, en een goede fasering in de tijd van de werkzaamheden. Mogelijkheden voor het realiseren van permanente alternatieve verblijfplaatsen, zijn het in metselen van vleermuiskasten in de nieuwbouw of het plaatsen van duurzame opbouwkasten aan de nieuwbouw. Tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen zijn al in april 2019

opgehangen (zie Weterings, 2019b) en indien deze beschikbaar blijven tijdens de werkzaamheden, zouden die voldoende moeten zijn.

Vanwege de aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen wordt geadviseerd om te zijner tijd een concreet ecologisch werkprotocol (EWP) op te stellen en de werkzaamheden te laten begeleiden door een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen. Hiermee kunnen knelpunten met de Wnb ten aanzien van vleermuizen worden voorkomen. Bovendien zijn dit standaardvoorwaarden bij ontheffingen ten aanzien van vleermuizen.

Foerageergebied

In het plangebied zelf is geen belangrijk foerageergebied waargenomen. Bij de watergang aan de achterzijde van het ziekenhuis zijn wel veel foeragerende vleermuizen waargenomen. Wanneer een toename van verlichting van nieuwe bebouwing in de richting van de watergang voorkomen wordt, vindt er geen aantasting plaats van eventueel belangrijk foerageergebied van vleermuizen. In dat geval blijft de functionaliteit van in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen behouden en treedt er geen conflict op met de Wet natuurbescherming.

Steenmarters

Door uitvoering van de plannen zal, ten aanzien van verblijfplaatsen van Steenmarter, geen conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming.

5. Conclusies

Door uitvoering van de plannen zal een conflict ontstaan met de Wet natuurbescherming door het aantasten van verblijfplaatsen van Gewone- en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Voorafgaand aan de geplande werkzaamheden dient een ontheffing te zijn verkregen bij het bevoegd gezag. Hiertoe dient een activiteitenplan te worden opgesteld waarin onder meer beschreven is hoe de compensatie gerealiseerd wordt.

Literatuur

BIJ12 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis. Versie 1.0, juli 2017.

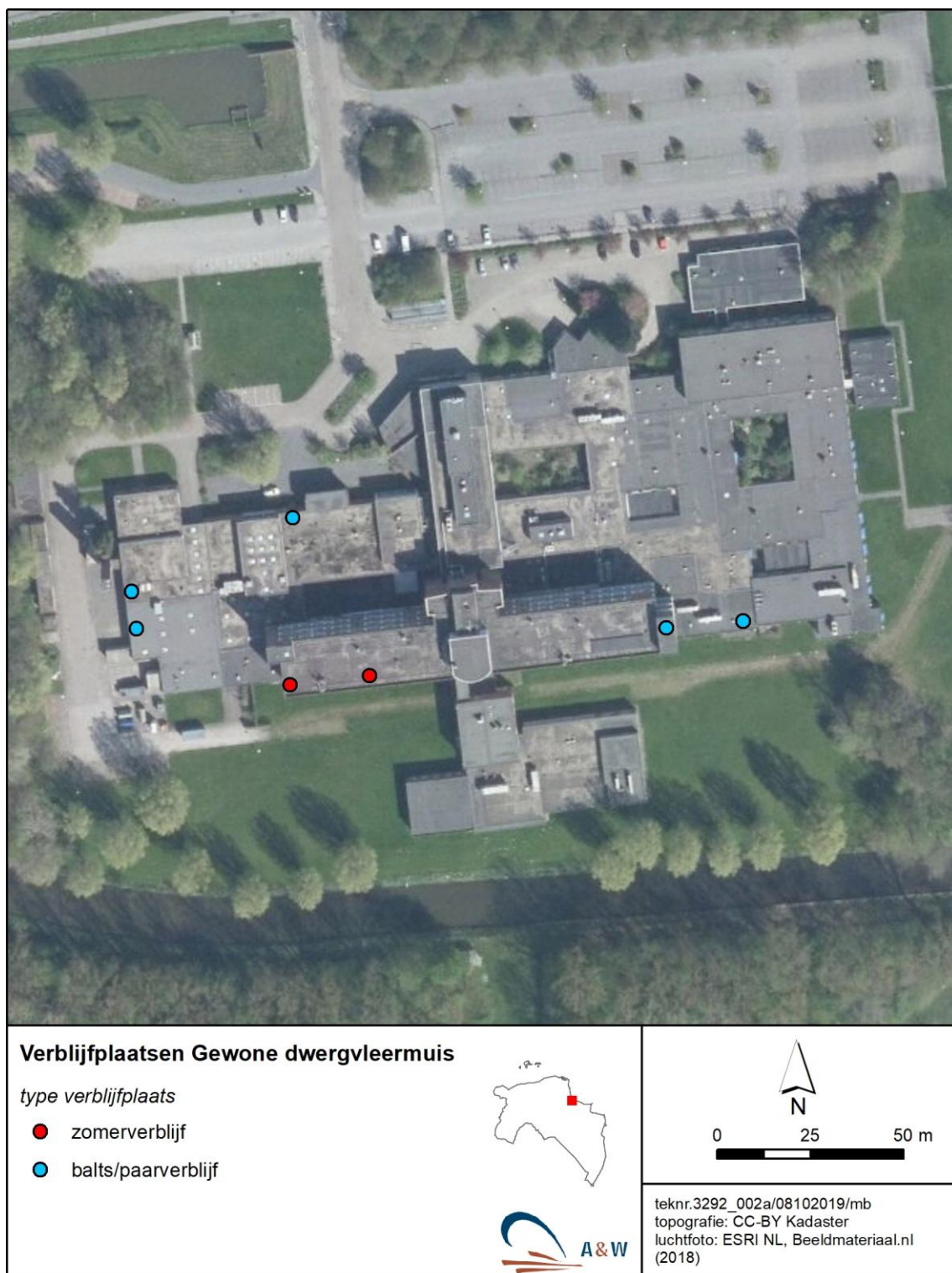
Weterings, S.M. 2019a Ecologische beoordeling sloop Ommelander ziekenhuis in Delfzijl.

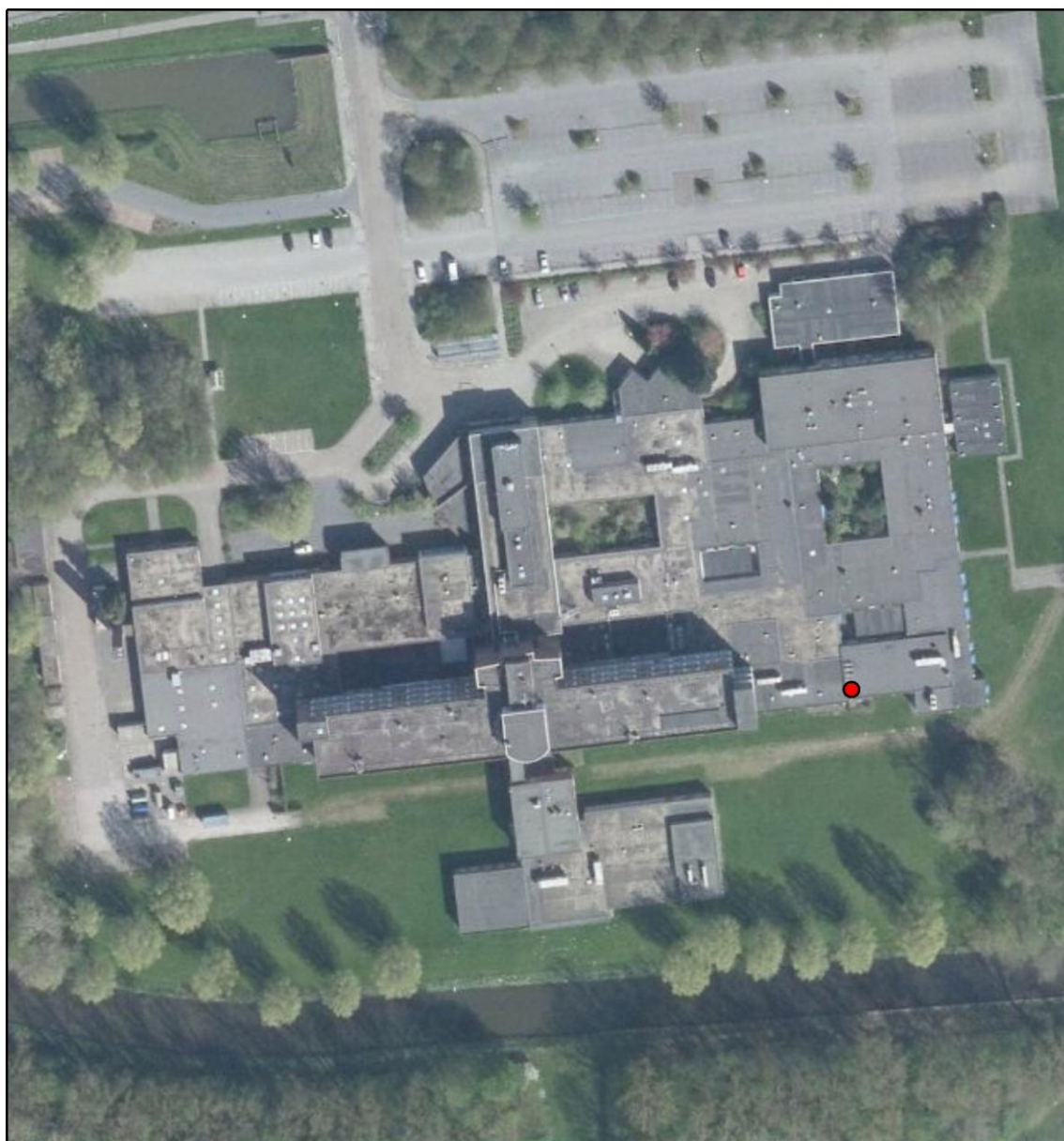
A&W-notitie 3270. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Weterings, S.M. 2019b. Tijdelijke compensatie vleermuizen i.v.m. sloop ziekenhuis Delfzijl.

A&W-notitie 3270\02\sw. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Bijlage 1 Verblijfplaatsen vleermuizen

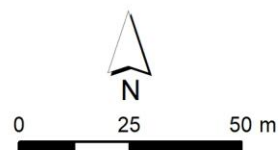

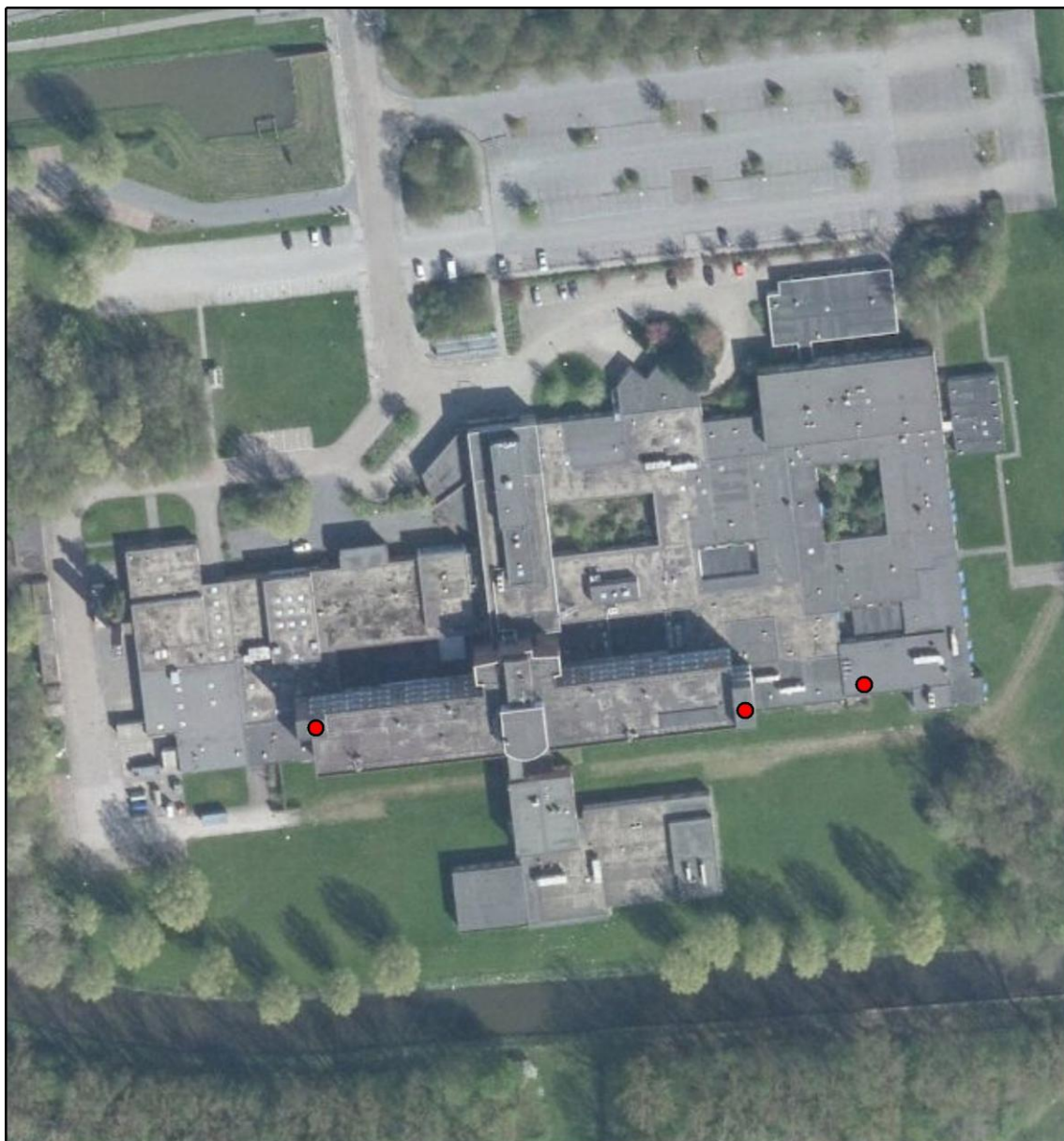
Verblijfplaatsen Ruige dwergvleermuis

type verblijfplaats

● zomerverblijf

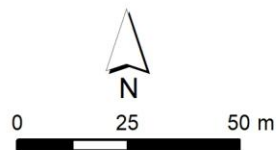
teknr.3292_001a/08102019/mb
topografie: CC-BY Kadaster
luchtfoto: ESRI NL, Beeldmateriaal.nl
(2018)

Verblijfplaatsen Laatvlieger

type verblijfplaats

● zomerverblijf

teknr.3292_003a/08102019/mb
topografie: CC-BY Kadaster
luchtfoto: ESRI NL, Beeldmateriaal.nl
(2018)